

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ ÇEVRESEL FARKINDALIK SEVİYELERİ İLE ÇEVREYE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ*

İrfan DOĞAN**

Eda PURUTÇUOĞLU***

ÖZ

Bu araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyeleri ile çevreye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür. Sosyal hizmetin mesleki örgütlenmelerine ilişkin derneklerin mail grubu ve sosyal medya hesaplarına kayıtlı ve araştırmaya istekli 260 (151 kadın, 109 erkek) sosyal hizmet uzmanı araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma materyalinin toplanmasında online anket tekniği kullanılmış olup, oluşturulan online anket link aracılığıyla Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ve Sosyal Hizmet Meslekte Birlik Derneği'nin mail grupları ve sosyal medya hesaplarında paylaşılmıştır. Online anket formu, sosyal hizmet uzmanlarının sosyo-demografik bilgileri, çevresel farkındalık seviyeleri ve çevreye yönelik tutumları olmak üzere üç aşamadan oluşmuştur. Cinsiyet ve yaş açıklayıcı değişkenler olarak alınmış olup her bir alt ölçek üzerinde değişkenlerin etkisi cinsiyet durumuna göre t-testi; yaşa göre ise parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamına alınan sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyeleri üzerinde cinsiyetin yalnızca kavrama alt boyutu üzerinde; yaşın ise bilgi ve değerlendirme alt boyutunda etkili olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Çevreye yönelik tutumlar irdelendiğinde, yaş hem çevresel davranış hem de çevresel düşünce alt boyutları üzerinde etkili iken ($p<0.05$), cinsiyetin herhangi bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur ($p>0.05$). Çevre sorunlarına yönelik farkındalık ölçeği ile çevresel tutum ölçeği puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevresel farkındalık, çevresel tutum, sosyal hizmet

* Bu çalışma "Sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyeleri ile çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden geliştirilmiştir.

** Arş.Gör., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, irfandogan@ankara.edu.tr

*** Doç.Dr., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, epurutcu@yahoo.com

THE DETERMINATION OF THE ENVIRONMENTAL AWARENESS LEVELS OF SOCIAL WORKERS AND THEIR ATTITUDES TOWARDS THE ENVIRONMENT

ABSTRACT

This study is planned and conducted to determinate the levels of environmental awareness of social workers and their attitudes towards the environment. 260 (151 women, 109 men) social workers who are registered in google groups and social media accounts of associations about vocational organizations of social work and who volunteered to the research were included. The technique of online survey was used in the collection of the material and the survey was shared in google groups and social media accounts of Turkish Association of Social Workers and Turkish Union Association of Social Work Profession via the link. Online questionnaire was divided into three phases which are socio-demographic information, the level of environmental awareness and attitudes towards environment of the social workers. In the research, gender and age were evaluated explanatory variables and the effect of variables for each subscale was evaluated by a t-test analysis on gender, a Kruskal Wallis test –nonparametric test- analysis by age. On the level of environmental awareness of social workers included in the study, gender was found to be effective only on the subscale of comprehension, whereas age was found to be effective on the sub-dimensions of knowledge and evaluation ($p<0.05$). When the attitudes towards the environment were examined, age is influential on the sub-dimensions of both environmental behavior and environmental thought ($p<0.05$), while gender has not been found to make any difference ($p>0.05$). It was found out that the mean scores of the Awareness Scale toward Environmental Problems and the Environmental Attitude Scale were high.

Keywords: Environmental awareness, environmental attitude, social work

GİRİŞ

Canlı ve cansız varlıkları içine alan geniş bir çerçeveyi ifade eden çevre, insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde hemen ya da süre içinde dolaylı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamı olarak tanımlanmaktadır (Keleş ve Hamamcı, 1998).

İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek için çevredeki diğer canlıları ve cansız doğayı kullanmak zorundadır. Bütün canlı türleri için geçerli olan varoluş tarzı, insan toplulukları söz konusu olduğunda aşırı kullanım nedeniyle yerkürede silinmez izler açmış, doğanın diğer tüm türleri üstünde egemenlik kurmuş ve çevresel yıkım düzeyine varan sonuçlar yaratmıştır. Bölgesel sorunlar olarak algılanan durum, ilerleyen süreçte küreselleşmenin etkisiyle çevre sorunlarını bölgesel sorunlar olmaktan çıkarıp küresel çevre sorunları

haline getirmiştir. Bir bölgede meydana gelen çevre sorunu; bulutlar, rüzgar ya da yer altı sularıyla binlerce kilometre uzaklıktaki bölgelerde çevre yıkımlarına neden olabilmektedir (Roussopoulos 1993 akt. Çetin, 2011). Böylece çevre sorunları, çevrenin kirlenmesi ve ekolojik krizler, insanları fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden etkiler hale gelmiştir. Biyoçeşitliliğin kaybolması, ozon tabakasının tahribi, atmosferde karbondioksit artışına bağlı olarak sera etkisinin artması ve küresel ısınma, iklim değişikliği, hava, su, toprak, ses kirliliği, erozyon ve çölleşme, radyoaktif kirlenme, asit yağmurları vb. çevre sorunları, insan sağlığını olumsuz etkilemekte; insanların akıl/ruh ve fiziksel sağlığında zayıflıklara, bulaşıcı hastalıkların yaygınlaşmasına, kötü beslenmeye, doğal destek ve geçim kaynaklarının yok olmasına, yaşadıkları yerlerin değişmesine, yoksulluğa, fiziksel, ekonomik ve sosyal risklere maruz kalmalarına yol açmaktadır (Malcoç, 2011).

Günümüzde çevresel sorunların nedeni hem genel hem bireysel düzeyde insan eylemleridir. Sürdürülebilir bir yaşam, gelişim ve gelecek için çevrenin korunması yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda radikal toplumsal ve siyasal kalkınma ile ideolojik yapılanmayı da gerektirmektedir. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (2016) sürdürülebilir gelişmeyi, mevcut ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını sürekli olarak karşılama, teknolojik ve kurumsal değişimleri uyumlaştırarak doğal kaynakları koruma ve yönetme olarak tanımlamıştır. Böyle bir gelişim çevreye zararsız, teknik açıdan uygun ve ekonomik, sosyal açıdan ise kabul görür nitelikte olmakla birlikte adil, daha başarılı, huzurlu ve sürdürülebilir bir dünya görüşü sunar. Sürdürülebilir kalkınmanın amaçlarının ve sürdürülebilir yaşam tarzının gerçekleştirilmesi için geniş ölçekli katılım desteklenmelidir. Sağlıklı bir çevre için etkin vatandaşlık, eğitim ve çevresel yönetim gereklidir. Bu kapsamda hukuki düzenlemeler ile uluslararası antlaşmalar yapmanın ve teknolojik yeniliklerden yararlanmanın yanı sıra çevreye zarar veren insan davranışlarının azaltılabilmesi ve insanın doğa ile uyumlu yaşayabilmesi için bireyle, grupla ve toplumla çalışma da çevre sorunlarının çözümüne önemli katkılarda bulunabilir (Çetin, 2011; FAO, 2016). Dolayısıyla sosyal hizmetin sosyo-ekonomik ve politik yapılarda kökten değişimin gerçekleşmesi hedefine kayıtsız kalması beklenemez. Sosyal hizmet kuram ve uygulamalarında çevre ile ilgili konuları anlama son yıllarda hızla artmıştır. Bu anlamda da derin ekolojinin temel ilkelerinden olan insan ve çevresiyle ilgili ilişkisel, bütüncül bir imaj yaratma, biyosferik eşitliği kabul etme, sınıfsız bir toplum yaratma, çevre kirliliği ve kaynakların tükenmesiyle mücadele etme ve ekolojik bilgiyi geliştirme hedefleriyle sosyo-ekonomik ve politik yapılarda kökten bir değişimin gerçekleşmesinde ve çevre dostu sosyal politikaların oluşturulmasında sosyal hizmet uzmanının daha katılımcı rol alması gerekmektedir. Çünkü çevre değerlerinin önemi sosyal hizmette yeni bir enerjidir.

Sosyal hizmet, insan odaklı ve insan refahına dayalı bir meslek ve disiplin olup mesleğin temel amaçlarından biri bireyin ve sonrasında toplumun iyilik

halini artırmaktır. Bu anlamda yeni uygulamaların gerçekleştirilmesi için sosyal hizmet uzmanının insanları güçlendirmeyi, esneklik oluşturmayı ve sosyal sermayeyi geliştirmeyi içeren disiplinlerarası çok düzeyli eylem stratejilerini kullanması beklenmektedir. Bunun için insanları hem değişimin kendisine hazırlamak hem de değişime katılmalarını sağlamak için sosyal hizmet uzmanı ekoloji temelli sosyal sorumluluk projeleri ile müdahale stratejileri gerçekleştirmelidir. Çünkü “*Sosyal hizmet uzmanının, doğal çevrenin istikrarsızlığı/belirsizliği hakkında bilgili ve eğitilmiş olma sorumluluğu vardır*” (NASW, 2003; Çetin, 2011; Peeters, 2012). Bu nedenle bu araştırmanın amacı, sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyelerinin saptanması ve çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, nicel olarak düzenlenmiş olup tarama modellerinden biri olan genel tarama modelinde bir çalışmadır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

Örneklem Grubu

Araştırma evrenini sosyal hizmet meslek dernekleri olan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ile Sosyal Hizmet Meslekte Birlik Derneği'ne kayıtlı yaklaşık 1800 sosyal hizmet uzmanı oluşturmakta olup örneklemin tamamı çalışmaya dahil edilmiştir. İnternet yolu ile yapılan ankette, anket formuna ilişkin link, sosyal hizmet uzmanlarının mail grubu ile sosyal medya grubuna yönlendirilmiş olup çalışma, araştırmaya katılmaya gönüllü, online anketi dolduran toplam 260 (151 kadın, 109 erkek) sosyal hizmet uzmanı ile yürütülmüştür. Araştırma kapsamına alınan sosyal hizmet uzmanlarının yaşları 20-60 yaş arasında değişmektedir. Çoğunluğu (% 75.4) 20-30 yaşları arasında olup, ortalama 32.39 ± 0.78 yaşındadırlar. Araştırmaya katılan uzmanların % 62.3'ünün bekar; % 63.5'inin üniversite veya yüksekokul mezunu olduğu ortalama aylık toplam gelirlerinin 2000-3000 TL arasında değiştiği saptanmıştır (% 75.0). Sosyal hizmet uzmanlarının % 83.8 i kadrolu çalıştığı, % 73.1'inin 0-5, % 26.9'unun ise 6 ve üzerinde yıl meslekte çalıştıkları görülmüştür. Yeni mezun ve mesleğinin ilk yıllarında olan sosyal hizmet uzmanlarının sayısının fazla olduğu düşünülmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının “çevre eğitimi” dersinin sosyal hizmet eğitiminde gerekliliğine ilişkin görüşlerine bakıldığında; büyük çoğunluğu (% 86.1) çok gerekli ve gerekli olduğu değerlendirmesini yaparken % 11.2'si az gerekli ve % 2.7'si gereksiz gördüğünü belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamına alınan sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyeleri ile çevreye yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilecek verilerin elde edilmesinde online anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu, araştırmacı tarafından geliştirilen sosyo-demografik bilgileri belirlemeye yönelik “Sosyo-Demografik Bilgi Formu”; sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyelerini belirlemek amacıyla Güven ve Aydoğdu (2012) tarafından geliştirilen “Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık Ölçeği” ile çevreye yönelik tutumları incelemek amacı ile Uzun ve Sağlam (2006) tarafından geliştirilen “Çevresel Tutum Ölçeği”nden oluşmuştur.

Sosyodemografik bilgi formu: Araştırma kapsamına alınan sosyal hizmet uzmanlarının sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu kapsamda; cinsiyet, yaş, ailedeki birey sayısı, eğitim düzeyi, medeni durum, aylık gelir durumu, iş statüsü, meslekte hizmet edilen süre, sosyal hizmet eğitimi sürecinde çevre eğitimi dersi alma durumları saptanmaya çalışılmıştır.

Çevre sorunlarına yönelik farkındalık ölçeği: Sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyelerini belirlemek amacıyla Güven ve Aydoğdu (2012) tarafından geliştirilen “Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık Ölçeği” kullanılmış olup ölçek 44 Likert tipi cümleden oluşmaktadır. Bu cümlelere verilen yanıtlar “evet” (2), “hayır” (0) puan ve “fikrim yok” (1) biçiminde üç kategoride ele alınmıştır. Olumsuz maddelerde ise bu puanlama ters şekilde gerçekleştirilmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının çevre sorunlarına yönelik farkındalıkları Bilgi Düzeyi, Kavrama Düzeyi, Analiz Düzeyi ve Değerlendirme Düzeyi olmak üzere dört alt faktör altında tanımlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach’s Alpha Çözümlemesi” ve “Madde Toplam Puan Korelasyonu” yöntemleri ile test edilmiştir. Çalışmada ölçeğin Cronbach’s Alpha değerleri bilgi boyutunda 0.50, kavrama boyutunda 0.56, analiz boyutunda 0.50 ve değerlendirme boyutunda 0.74 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlara göre ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

Çevresel tutum ölçeği: Sosyal hizmet uzmanlarının çevreye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Uzun ve Sağlam (2006) tarafından geliştirilen “Çevresel Tutum Ölçeği (ÇTÖ)” kullanılmıştır. 27 maddelik ölçekte beş dereceli likert tipi derecelendirme yaptırılmakta, 13 madde ile çevresel davranış alt boyutu; 14 madde ile çevresel düşünce alt boyutu ölçülmektedir. Cümlelere verilen yanıtlar “tamamen katılıyorum-5”-“hiç katılmıyorum-1” şeklinde beş düzeyde irdelenmiş olup tersine çevrilmiş cümlelerde ise 1’den 5’e doğru puanlar verilerek değerlendirilmiştir. Ölçek, Çevresel Davranış ve Çevresel Düşünce olmak üzere iki alt faktör altında tanımlanmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının çevresel davranış alt ölçeğinden alabilecek puanları 13 ile 65 arasında değişirken çevresel düşünce alt ölçeğinden alınacak puanlar 14 ile 70 arasındadır. Ölçeğin tümünden alınabilecek puan en az 27 en çok

135'tir. Çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha değerleri çevresel davranış boyutunda 0.89, çevresel düşünce boyutunda 0.90 olarak belirlenmiş olup elde edilen bu sonuçlara göre ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) paket programından yararlanılarak uygun istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir. Araştırma verileri, betimsel istatistik hesaplamaları yapılarak değerlendirilirken cinsiyet ve yaş açıklayıcı değişken olarak ele alınmıştır. Çevresel farkındalık ve çevreye yönelik tutum ölçeklerinin her bir faktörü üzerinde değişkenlerin etkisi cinsiyet durumuna göre t-testi; yaşa göre ise parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Araştırma kapsamına dahil edilen sosyal hizmet uzmanlarının cinsiyete ve yaşa göre çevresel farkındalıklarına ilişkin bulgular bilgi, kavrama, analiz ve değerlendirme alt boyutunda Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1'deki sonuçlar incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalıklarına ilişkin bulgular cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde; bilgi, analiz ve değerlendirme alt boyutları açısından cinsiyetin önemli bir etkisinin olmadığı ($p>0.05$); ancak kavrama alt boyutunda etkisinin anlamlı olduğu saptanmıştır [$t(258)=2.25, p<0.05$]. Buna göre, kadınların kavrama puan ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir (Kadın: $\bar{x}=7,28$, Erkek: $\bar{x}=6.63$). Bu durum kadınların çevre konusunda daha etkin müdahalede bulunmaya istekli olmalarından ve daha fazla çevresel liderlik davranışı sergilemelerinden kaynaklanabilir. Yaş değişkeni değerlendirildiğinde ise, yaşın kavrama ve analiz boyutlarına göre bir etkisinin olmadığı ($p>0,05$); bilgi ve değerlendirme boyutları üzerinde önemli bir etkisinin olduğu saptanmıştır [$\chi^2(3)=14,27, p<0,05$; $\chi^2(3)=8,80, p<0,05$]. Bu sonuçlara göre, 51-60 yaş arası sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalığa ilişkin bilgi düzeylerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bu yaş grubunun değişen koşullara uyum sağlama, yenilikleri takip etme gibi olgulara ilgisiz yaklaşım göstermeleri neden olabilir. Değerlendirme alt ölçeği dikkate alındığında ise 41-50 yaş arasındaki sosyal hizmet uzmanlarının ortanca puanlarının diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kariyerinin zirvesinde ve mesleki doyumda üst noktalarda olan bu yaş grubunun deneyimli, hızlı düşünen, karar veren ve değerlendiren profesyonel meslek elemanları olduğu düşünüldüğünde, çevreyi değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 1. Cinsiyete ve yaşa göre sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalıklarına ilişkin istatistik analiz sonuçları (n=260)

Çevresel Farkındalık	Cinsiyet	N	\bar{X}	Sd	df	İstatistiksel Analiz	
Bilgi	Kadın	151	7,35	0,99	258	t-testi: 0,67	
	Erkek	109	7,26	1,18			
	Yaş	20-30	196	125,14	1.077	3	KWH (χ^2): 14,27*
		31-40	35	156,63			
		41-50	19	158,66			
		51-60	10	90,60			
Kavrama	Cinsiyet	Kadın	151	7,28	2,17	258	t-testi: 2,25*
		Erkek	109	6,63	2,46		
	Yaş	20-30	196	126,29	2.315	3	KWH (χ^2): 3,131
		31-40	35	139,86			
		41-50	19	154,08			
		51-60	10	135,50			
Analiz	Cinsiyet	Kadın	151	3,21	0,87	258	t-testi: 0,48
		Erkek	109	3,26	0,88		
	Yaş	20-30	196	125,16	0.880	3	KWH (χ^2):5,44
		31-40	35	150,31			
		41-50	19	149,50			
		51-60	10	129,70			
Değerlendirme	Cinsiyet	Kadın	151	14,97	3,04	258	t-testi: 0,27
		Erkek	109	14,86	3,32		
	Yaş	20-30	196	122,72	3,159	3	KWH (χ^2):8,80*
		31-40	35	152,67			
		41-50	19	157,92			
		51-60	10	153,30			
Toplam	260						

*p<0.05

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çevreye yönelik tutumlarında cinsiyet ve yaş değişkenlerinin anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığına bakılmış ve sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2’den de izlenebileceği gibi sosyal hizmet uzmanlarının çevresel davranış ve çevresel düşünce alt ölçeklerine ilişkin değerlendirmeleri üzerinde cinsiyetin istatistiksel açıdan etkili olmadığı ($p>0.05$); ancak yaş değişkenine bağlı olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$).

Çevreye yönelik davranış tek boyutlu yapıda değildir. Genel davranış, çevre topluluklarına katılma, bunları destekleme, antlaşmaları imzalama gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Bu tür davranışlar, doğrudan ve eylemci davranışlardan farklı olarak kamu politikalarını etkiler ve çevreye fayda sağlar. Özel davranış ise yeşil tüketim, geri dönüşüm, organik gıda tüketimi gibi faaliyetleri içerir (Purutçuoğlu, 2008). Çevresel davranış alt ölçeğinde 41-50 yaş arası sosyal hizmet uzmanlarının ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür [$\chi^2(3)= 180.18, p<0,05$]. Bu yaş grubundakilerin daha sorumluluk sahibi davranış kalıpları ile normlarına ve alışmış kurallara uyma eğiliminde olan, kendilerini ve çevrelerini kontrol edebilen ve daha kararlı davranan bireyler olduğunu düşündürmektedir. 41-50 yaş grubu çevreye yönelik olumlu davranışların oluşmasında, ekolojik kültürün gelişmesinde rol model olarak görülmektedir. 20-30 yaş grubu sosyal hizmet uzmanlarının yeni mezun olmaları ve mesleklerinde ilk yılları olması nedeniyle ortalama puanları diğer yaş gruplarına göre daha düşük ($\chi^2= 120,44$) bulunmuş olup bu durum, çevreye yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştirilmesine ve çevresel farkındalıklarının artırılarak davranışlarına yansımaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Cinsiyete ve yaşa göre sosyal hizmet uzmanlarının çevreye yönelik tutumlarına ilişkin istatistik analiz sonuçları (n=260)

Çevresel Tutum	Cinsiyet	N	\bar{x}	Sd	df	İstatistiksel Analiz
	Erkek	10	40.5046	9.6548		t-testi=0.329
		9		0	25	
	Kadın	15	40.8742	8.3811	8	
		1		7		
Çevresel Davranış	Yaş					KWH (χ^2):16.03*
	20-30	19	120.44			
		6				
	31-40	35	151.94	8.9210	3	
	41-50	19	180.18	4		
	51-60	10	158.30			
	Erkek	10	63.8624	7.9074		
		9		1	25	t-testi=1.861
	Kadın	15	65.4437	5.7984	8	
Çevresel Düşünce	Yaş					
		1		3		

20-30	19	124.08			
	6				
31-40	35	159.53	6.3975	3	KWH
41-50	19	151.74	5		(χ^2):8.85*
51-60	10	114.30			

*p<0.05

Çevresel düşünce alt ölçeği değerlendirildiğinde ise 31-40 yaş arası sosyal hizmet uzmanlarının ortalama puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır [$\chi^2(3)= 159.53, p<0,05$]. Erikson'un psikososyal gelişim dönemlere göre bu yaş grubu kendini göstermek, kabul ettirmek ve geleceğe dönük sorumluluk alabileceğini ispatlamak istediği bir dönemdir. Dolayısıyla bu durum, bu yaş grubunun çevresel düşünce ortalama puanlarının yüksek olma nedeni olarak açıklanabilir. 51-60 yaş arasındaki sosyal hizmet uzmanlarının ortalama puanlarının ise diğer yaş gruplarından daha düşük olduğu bulunmuştur ($\bar{X}=114.30$). Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre durgunluk evresinin bir özelliği olarak bireyin çevresi ile yoğun etkileşime girememesi, aktif meslek yaşantılarının sonlarına doğru ilerleyen bu yaş grubunun çevresel düşünce ortalama puanlarının düşük olma nedeni olarak görülebilir.

Sosyal hizmet uzmanlarının çevre sorunlarına yönelik farkındalık ölçeği ile çevresel tutum ölçeğinden aldıkları puanların dağılımları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının çevre sorunlarına yönelik farkındalık ölçeği puan ortalamaları 32.49 ± 5.53 olarak saptanmıştır. Bu durum genel olarak değerlendirildiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının çevreye ilişkin konularda bilgi sahibi olma, çevre konularını kavrama, çevreyi analiz etme ve değerlendirme düzeyleri yüksektir. Ancak maksimum değerler ile karşılaştırıldığında, sosyal hizmet uzmanlarının kavrama ve değerlendirme alt ölçek puanlarının nispeten düşük olduğu görülmektedir. Sosyal hizmet disiplininin başlıca amacı; bireylere, ailelere, gruplara ve topluluklara sorunları ile baş etmelerine ve sosyal işlevselliklerini arttırmaları için kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Bunun için planlı müdahale sürecini kullanan sosyal hizmet, uygulamadaki beceri unsurlarını bilgi toplama ve değerlendirme, profesyonel benliği geliştirme ve kullanma, bireyle, grupla ve toplulukla uygulama ve son olarak da değerlendirme olmak üzere dört alanda toplamıştır. Sosyal hizmet uzmanı uygun becerileri uygun zamanda kullanmak ve değişime ve duruma uygun bakış açısı ile uygulamalarını gerçekleştirmek için bu bilişsel becerilere sahip olması olayları kavrama, yorumlama, sorgulama ve değerlendirme kabiliyetini geliştirmesi açısından önemlidir. Sosyal hizmet uzmanlarının çevresel tutum ölçeği puan ortalamalarının ise 101.00 ± 11.77 olduğu görülmüştür. Çevresel tutum ölçeği maksimum değerler açısından karşılaştırıldığında, davranış alt boyutu puan orta-

lamalarının nispeten düşük olduğu bulunmuştur. Tutum, bir nesneye ilişkin duygu, düşünce ve davranışlardan oluşmaktadır. Çevreye yönelik tutumlar; çevre sorunlarından kaynaklanan korkular, kızgınlıklar, huzursuzluklar, değer yargıları ve çevre sorunlarının çözümüne hazır bulunuşluk gibi kişilerin çevreye yararlı davranışlara olan olumlu veya olumsuz tavır ve düşüncelerinin hepsidir. Çevreye yararlı davranışlar; çevrenin korunması için gösterilen gerçek davranışlardır (Uzun ve Sağlam, 2010; Erten, 2005). Kamu politikalarını etkileyen ve çevreye fayda sağlayan çevre topluluklarına katılma, bunları destekleme, antlaşmaları imzalama gibi genel davranış faaliyetleri ile çevre üzerinde doğrudan etkisi olan yeşil tüketim, geri dönüşüm, organik gıda tüketimi gibi özel davranış faaliyetlerini kapsar (Purutçuoğlu, 2008). Bu noktada, sosyal hizmet uzmanlarının çevresel düşüncelerinin yüksek olması, kişilerin çevreye yararlı davranışlar göstermesine yetmediğini düşündürmektedir. Çevreye yönelik tutumların çevre davranışı üzerinde etkisinin çok az olduğu bulunmuştur. Araştırmalar, olumlu tutumların davranışa dönüşmesinin kısa zamanda olamayacağını, bunun zaman alacağını göstermektedir (Erten, 2005; Purutçuoğlu, 2008).

Tablo 3. Sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalıkları ile çevreye yönelik tutum puanlarının dağılımı (n=260)

Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık Ölçeği	Minimum	Maksimum	\bar{X}	Sd
Bilgi	3.00	8.00	7.31	1.07
Kavrama	0.00	10.00	7.01	2.31
Analiz	0.00	4.00	3.23	0.88
Değerlendirme	2.00	18.00	14.92	3.15
GENEL	12.00	40.00	32.49	5.53
Çevresel Tutum Ölçeği				
Çevresel Davranış	18.00	65.00	40.71	8.92
Çevresel Düşünce	23.00	65.00	60.28	6.39
GENEL	56.00	130.00	101.00	11.77

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyeleri ile çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi amacı ile yürütülen araştırmadan elde edilen bulgular, genel olarak özetlenmiş olup cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre ölçekler istatistiksel analizlerle değerlendirilmiş ve sonuçlara ilişkin öneriler getirilmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçların daha önce yapılan araştırmalarla tutarlılık gösterdiği saptanmıştır. Farklılıkların ise katılımcı profili ve sayısı ile metottan kaynaklandığı söylenebilir. Bu bağlamda, sosyal hizmet uzmanlarının çevresel farkındalık seviyeleri ile çevreye

yönelik tutumlarının ele alındığı, meslek elemanlarının çeşitlendirildiği karşılaştırmalı çalışmalar yapılarak ölçekler arasındaki ilişki farklı değişkenlerle değerlendirilebilir.

Sosyal hizmet uzmanlarının yarısından fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. Çoğunluğu 20-30 yaş kategorisinde olup yarısından fazlası bekadır. Uzmanların dörtte üçü 2001-3000 TL arasında gelire sahiptir. Büyük çoğunluğu kadrolu çalışmaktadır. Üniversite mezunu olanların sayısı fazla olup bunu yüksek lisans eğitimi yapanlar takip etmektedir. Çoğunluğunun meslekte 0-5 yıl arasında çalıştığı belirlenmiştir. “Çevre eğitimi” dersinin sosyal hizmet eğitiminde gerekliliği değerlendirildiğinde uzmanların büyük çoğunluğu gerekli gördüğünü ifade etmişlerdir.

İstatistiksel analiz, cinsiyetin çevresel farkındalık düzeyi üzerinde genel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığını ancak; kavrama alt boyutunda kadınların çevre sorunlarının farkında olması ve nedenlerini kavraması konusunda daha başarılı olduklarını göstermektedir ($p<0.05$). Yapılan çalışmalar, yüksek farkındalık düzeyinin tutum-davranış ilişkisini güçlendirdiğini ortaya koymuştur (Güven ve Aydoğdu, 2012). Toplumsal açıdan bakıldığında bu sonuç üzerinde 1970’li yıllarda başlayan feminist hareket ve eylemlerin etkili olduğu söylenebilir. Özdemir ve diğerlerinin (2004) yaptığı araştırmaya göre, kız öğrencilerin çevresel farkındalıklarının daha yüksek olduğu ve çevreyi korumaya yönelik tedbir alma konusunda da daha hassas oldukları bulunmuştur. Straughan ve Roberts’ın (1999) 235 üniversite öğrencisi üzerinde yapmış oldukları araştırma sonuçları, çalışmanın bulgularını destekler nitelikte olup kadınların erkeklerden daha yüksek çevresel kaygı taşıdıklarını belirlemişlerdir. Ancak, aksine, Yılmaz (2009)’ın araştırma bulguları erkeklerin çevresel farkındalık düzeylerinin kadınlardan biraz daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (% 64.2, % 62.2). Korhonen ve Lappalainen’in (2004) öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmaya göre de erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre yüksek düzeyde çevresel farkındalığa sahip olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak, farklı zaman ve farklı sahalarda yapılan çalışmalarda, erkeklerin ve kadınların çevresel farkındalıklarının birçok faktöre bağlı olarak değişiklik gösterdiği ileri sürülmüştür. Bu nedenle eleştirel bakan birkaç çalışma, çevresel farkındalık ile cinsiyetin bir korelasyon içinde olmadığını ancak kadınların erkeklere nazaran bu konuda daha ahlaki bir tutum içinde olduğunu vurgulamıştır (Özbebek Tunç vd., 2012). Yaş değişkeni ise bilgi ve değerlendirme alt boyutları üzerinde etkilidir ($p<0.05$). Yaş faktörü, bireyin algılamasında, uyum sağlamasında, kavramasında ve sorun çözmesinde önemlidir. Buna göre, 41-50 yaş arasındaki sosyal hizmet uzmanları diğer yaş gruplarındaki uzmanlara göre daha yüksek düzeyde çevresel değerlendirme özelliği göstermektedirler. Bu yaş grubunun aldığı yüksek puanlar toplum tarafından onay görme duygusunun ağır basmasından ve amaçlarına ulaşmada daha kararlı davranmalarından kaynaklanabilir. 51-60 yaş arası sosyal hizmet uzmanlarının çevresel bilgi alt boyutundan aldıkları düşük

puanlar ise; bu yaş grubundaki uzmanların daha az dışadönük olmalarından ve mesleki deneyimlerine daha fazla güvenmelerinden dolayı yeni bilgileri takip etme ve öğrenme konularında daha az isteksiz davrandıklarını düşündürmektedir. Çalışmada, çevresel farkındalığın yaş ile doğrusal bir ilişki içinde olmadığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Ziadat ve Ziadat'ın (2010) çalışma sonuçları da çevresel farkındalığın yaş ile doğrusal bir ilişki içinde olmadığını göstermiş olup araştırmanın bulgularını güçlü bir şekilde desteklemektedir. Mansuroğlu ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada, 31-40 yaş grubunun çevresel farkındalık seviyesinin yüksek olduğu bulunmuştur (% 80.7). Ürey ve Şahin (2010) yaş faktörünün duygusal boyutunda 41-50 yaş grubu lehinde anlamlı bir farklılığın oluştuğunu saptamışlardır. Çevresel farkındalık ile ilgili olarak farklı yaş gruplarında yapılan araştırmalarda bireylerin ailelerinden, üyesi oldukları kültürel gruplardan, grup arkadaşlarından vs. hayatları boyunca etkilendikleri görülmekle birlikte özellikle cinsiyetin ve eğitim düzeyinin bu farkındalık düzeyini açıklamada önemli olduğu sonucuna varılmıştır (Coertjens vd., 2010; Özbebek-Tunç vd., 2012).

Sosyal hizmet uzmanlarının çevreye yönelik tutumları üzerinde cinsiyetin istatistiksel açıdan etkili olmadığı ($p>0.05$); yaş değişkenine bağlı olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$). Çevresel farkındalık ve çevreye yönelik tutumlar, bireylerin ait oldukları topluluktan, sosyal ilişkilerinden, arkadaşlık deneyimlerinden, kültürel yapıdan, aileden, eğitim seviyelerinden, yaşadıkları coğrafyanın sorunlarından kısaca çevrelerinde yer alan tüm faktörlerden etkilenerek şekillenmektedir (Özbebek-Tunç vd., 2012). Kahyaoğlu ve diğerleri (2008), Uzun ve diğerleri (2010), Özaydın ve diğerleri (2013), Demirel ve diğerleri (2014) yaptıkları araştırmalarda cinsiyetin çevreye yönelik tutum üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını saptamışlardır. Araştırma bulgularının aksine Akıllı ve Yurtcan (2009) cinsiyetin hem çevresel davranış hem de çevresel düşünce alanlarında bir farklılığa sebep olduğunu; farklılığın kız öğrencilerden kaynaklandığını tespit etmişlerdir. Çabuk ve Karacaoğlu (2003), Deniz ve Genç (2007) çalışmalarında da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye karşı daha duyarlı olduklarını saptamışlardır. Tikka, Kuitunen ve Tynys (2000), kadınların, erkeklere nazaran çevre konusunda daha olumlu tutum sergiledikleri yönünde bulgulara ulaşmışlardır (Akt: Okur ve Yalçın Özdilek, 2012). Mansuroğlu ve diğerleri (2010) araştırmalarında tüm yaş gruplarını değerlendirdiklerinde çevreye yönelik tutumun orta düzeyde olduğunu saptamış olup bu durum 25-30 yaş arasında "çok yüksek", 31-40 yaş arasında ise "yüksek" düzeydedir. Koval ve Mertig (2002) gençlerin çevresel tutumlarını yaşlılara göre daha yüksek bulmuşlardır (Erkol ve Uğulu, 2013). Demirel ve diğerleri (2014) çalışmalarında yaş ile bireylerin çevresel tutum ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirlemişlerdir. Yaş ile çevreye yönelik tutum arasında doğrusal bir ilişki olmamakla birlikte araştırmalar 25-40 arası yaş grubunun çevreye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda:

- Sosyal hizmet eğitimi kapsamında çevre eğitimine ayrıca yer verilmesi gerekmektedir. Dünyada sosyal hizmet eğitimi veren üniversitelerin müfredat programları incelendiğinde, lisans ve lisansüstü düzeyde çevre/ekoloji ile ilgili derslerin verildiği tespit edilmiş olup ülkemizde sosyal hizmet bölümlerinde de lisans ve lisansüstü düzeyde çevre/ekoloji ile ilgili derslere gereksinim olduğu düşünülmektedir.
- Sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılarda çevreye duyarlı davranış geliştirmeleri konusunda onları destekleyecek ekoloji temelli sosyal hizmet müdahaleler yapması önemli görülmektedir.
- Sosyal hizmet mesleği ve disiplini çerçevesinde çevre ve ekoloji ile ilgili akademik çalışmaların artırılması teşvik edilmelidir.
- Sosyal hizmetin, biyosferin bütünlüğüne saygı duyan sosyal, politik ve ekonomik sistemleri teşvik etme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu destek, mevcut ekolojik zararları ve kaynak tüketimini tersine çevirecek ekonomik, sosyal ve politik örgütlerin yeni çareler/yollar bulmasını içermelidir.
- Sosyal hizmet, küresel eşitliğe inanmaktadır. Bir başka deyişle, dünyadaki tüm insanlar, dünyanın tüm kaynaklarını eşit bir şekilde paylaşmalıdır. Ne yazık ki, gelişmiş ülkeler küresel kaynakları orantısız şekilde tükettiği için böyle bir uyum söz konusu değildir. Bu açıdan sosyal hizmet, dünya kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını teşvik eden sosyal ve ekonomik politikaları daha çok desteklemeli ve bu politikaların oluşmasında aktif rol almalıdır.
- Sosyal hizmet meslek elemanlarının şimdi ve gelecekteki canlı sistemlerinin yaşam kalitesini ya da sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyecek zararlar ile ilgili bilgi sahibi olduklarında bunu açıklama yükümlülükleri vardır. Sosyal hizmet, insanların temel iyilik haline inanır. İnsanoğlu, ekolojik sorumlu bir yaşam tarzı için çaba gösterdiğinde dünya kaynakları ile uyumlu bir şekilde yaşayacaktır (Berger ve Kelly, 1993).

KAYNAKLAR

Akıllı, M. ve Yurtcan, M. T. (2009). İlköğretim Fen Bilgisi Öğretmeni Adaylarının Çevreye Karşı Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 119-131.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) (2016). [Food and agriculture in the 2030 Agenda for Sustainable Development](#).

Berger, R.M. & Kelly, J.J. (1993). Social Work İn The Ecological Crisis. *Social Work*, 38(5), 521-526.

Coertjens, L., Boeve-De Pauw, J., De Maeyer, S. Van Petegem, P. (2010). Do Schools Make A Difference İn Their Students' Environmental Attitudes And Awareness? Evidence From Pisa 2006. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 8, 497-522.

- Çabuk, B. ve Karacaoğlu, Ö. C. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Çevre Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 189-198.
- Çetin, O.B.(2011). Çevre ve toplum. Nadir Suğur (Ed.). *İnsan ve Toplum*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Yayın No. 1384.
- Demir, E. ve Yalçın, H. (2014). Türkiye’de Çevre Eğitimi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 7(2), 07-18.
- Demirel, T., Tekin, F., Belgin, A. (2014). Bir Sağlık Ocağına Başvuran Bireylerin Çevre İle İlgili Bilgi ve Tutumları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(3), 86-92.
- Deniş, H. ve Genç, H. (2007). Çevre Bilimi Dersi Alan ve Almayan Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumları ve Çevre Bilimi Dersindeki Başarılarının Karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 20-26.
- Erkol, S. ve Uğulu, İ. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Biyoloji ve Çevreye Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 243-251.
- Erten, S. (2005). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 91-100.
- Güven, E. ve Aydoğdu, M. (2012). Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Öğretmen Adaylarının Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 185-202.
- Kahyaoğlu, M., Daban, Ş., Yangın, S. (2008). İlköğretim Öğretmen Adaylarının Çevreye Yönelik Tutumları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 42-52.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Keleş, R. ve Hamamcı, C. (1998). *Çevrebilim*. Ankara: İmge.
- Kızılaslan, N. ve Kızılaslan, H. (2005). *Türkiye’de Kimyasal Gübre Kullanımı ve Tokat İli Artova İlçesinde Kimyasal Gübredeki Uygulamalar Gübreleme-Çevre İlişkileri*. Tokat: Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü.
- Korhonen, K. & Lappalainen, A. (2004). Examining The Environmental Awareness Of Children And Adolescents İn The Ranomafana Region Madagascar. *Environmental Education Research*, 10(2), 195-215.
- Koval M. H., Mertig A. G. (2002). Attitudes Toward Natural Resources And Their Management: A Report On The 2001 Resource Attitudes İn Michigan Survey. Retrieved From www.michigandnr.com/publication/s/pdfs/huntingwildlifehabitat/WCS/1_7_citations.pdf.
- Malkoç, H. (2011). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumlarının ve Bilişsel Farkındalık Becerilerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mansuroğlu, S., Karagüzel, O., Atik, M. (2008). Environmental Awareness Level in Antalya City (Turkey) And Its’ Relations With Socio-Economic Characteristics. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 21(2), 167-177.
- Mansuroğlu, S., Karagüzel, O., Atik, M., Kınıklı, P. (2010). Effects of Socio-Economic Characteristics On Environmental Attitudes in Developing Countries: Antalya Case İn Turkey. *Selçuk Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 24(1), 10-18.
- National Association of Social Workers (NASW) (2003). Environmental Policy. Erişim: [<http://www.socialworkers.org>].

Okur, E. ve Yalçın Özdilek, Ş. (2012). Yapısal Eşitlik Modeli İle Geliştirilmiş Çevresel Tutum Ölçeği. *İlköğretim Online*, 11(1), 85-94.

Özaydın, S., Şahin, S. ve Korkmaz, T. (2013). İlköğretim Fen Bilgisi Sınıf ve Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Çevresel Tutum Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 7(2), 248-267.

Özbebek Tunç, A., Akdemir Ömür, G., Düren, A. Z. (2012). Çevresel farkındalık. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 47, 227-246.

Özdemir, A. ve Yapıcı, E. (2010). Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık ve İlgili Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi*, 1(1), 48-56.

Özdemir, O., Yıldız, A., Ocaktan, E., Sarışen, Ö. (2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Sorunları Konusundaki Farkındalık ve Duyarlılıkları. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(3), 117-127.

Peeters J. (2012). The Place of Social Work in Sustainable Development: Towards Ecosocial Practice. *International Journal of Social Welfare*, 21, 287-298.

Purutçuoğlu, E. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Demografik Özellikleri Ve Materyalist Eğilimleri İle Çevreye Yönelik Tutum Ve Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Roussopoulos, D. (1993). *Political Ecology*. Montreal, New York, London: Black Rose Books.

Straughan, R. D. & Roberts, C. A. (1999). Environmental Segmentation Alternatives: A Look at Green Consumer Behavior in The New Millennium. *Journal of Consumer Marketing*, 16(6), 558-575.

Tikka, P. M., Kuitunen, M. T., Tynys, S. M. (2000). Effect of Educational Background On Students' Attitude Activity Levels and Knowledge Concerning Environment. *The Journal of Environmental Education*, 31(3), 12-19.

Uzun, N., Atlı, K. ve Sağlam, N. (2010). Evaluation of The High School Students' Environmental Attitudes and Interest Levels: Kalecik-Turkey Sample. *Eurasian Journal of Educational Research*, 41, 165-181.

Uzun, N. ve Sağlam, N. (2006). Orta Öğretim Öğrencileri için Çevresel Tutum Ölçeği Geliştirme ve Geçerliliği. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 240-250.

Ürey, M. ve Şahin, B. (2010). Akademik Personelin Çevre Sorunları ve Çevre Eğitime Yönelik Duygu ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 134-149.

Yılmaz, A., Morgil, İ., Aktuğ, P., Göbekli, İ. (2002). Ortaöğretim ve Üniversite Öğrencilerinin Çevre Ve Çevre Kavramları ve Sorunları Konusundaki Bilgileri Ve Öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 156-162.

Yılmaz, R. (2009). Edirne'de Çevre Bilincinin Belirlenmesi ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerin Çevresel Bilinç Üzerine Etkileri. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 79-92.

Yılmaz, V., Çelik, H. E., Yağız, C. (2009). Çevresel Duyarlılık ve Çevresel Davranışın Ekolojik Ürün Satın Alma Davranışına Etkilerinin Yapısal Eşitlik Modeliyle Araştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-14.

Ziadat, A. H. & Ziadat, A. H. (2010). Assessment of Special Needs People Towards Environmental Awareness İn The Hashemite Kingdom Of Jordan. *American Journal of Environmental Sciences*, 6(5), 455-462.

Extended Abstract

Today, the cause of environmental problems is human actions both at the general and the individual level. Protecting the environment for a sustainable life, development and future requires not only economic, but also radical social and political development and ideological structuring. For a healthy environment, effective citizenship, education and environmental management are essential. In this context, making international agreements and legal arrangements as well as benefiting from technological innovations, working with individuals, groups and communities can make important contributions to the solution of environmental problems. Hence, human behavior that damages the environment can be reduced and people can live harmoniously with nature. Therefore, it cannot be expected that social work remains indifferent to the goal of radical change in socio-economic and political structures. Understanding environmental issues in the theory and the practices of social work has increased rapidly in recent years. In this sense, a social worker needs to take a more participatory role in making a change and creating environmentally friendly social policies in order to create a relational, holistic image related to human and environment which is one of the basic principles of deep ecology, to accept biosphere equality, to create a classless society, to combat environmental pollution and resource depletion and to develop ecological knowledge and to carry out a radical change in socio-economic and political structures. For, "the social worker has a responsibility to be knowledgeable and educated about the instability/uncertainty of the natural environment". For this reason, the aim of this research is to determine the environmental awareness levels of social workers and their attitudes towards the environment. This study is planned and conducted to determinate the social workers' environmental awareness level and attitudes towards environment. 260 (151 women, 109 men) social workers who are registered in Google groups and social media accounts of associations about vocational organizations of social work and who volunteer to the research were included. In the collection of the research material was used as the technique of online survey and the survey was shared in Google groups and social media accounts of Turkish Association of Social Workers and Turkish Union Association of Social Work Profession via the link. The online questionnaire was divided into three phases which are socio-demographic information, the level of environmental awareness and attitudes towards environment of social workers. In the research, gender and age were evaluated with explanatory variables and the effect of variables for each subscale was evaluated with a t-test analysis by gender, and Kruskal Wallis analysis by age. The ages of social workers, who are included in the scope of the research vary between 20-60 years. The majority of them (75.4%) are between the ages of 20 and 30 with a mean age of 32.39 ± 0.78 . 62.3% of the social workers who participated in the survey are single, 63.5% of them are university or college graduates. Their average monthly total income changes between 2000 to 3000 TL (75.0%). It was seen that 83.8% of the social worker worked in permanent employment, 73.1% of them worked for 0-5

years, and 26.9% of them worked for 6 years and over. When considering the opinions of social workers on the necessity of "environmental education" in social work education, the majority of them (86.1%) stated that it was very necessary and necessary while 11.2% of them considered it was less necessary and 2.7% of them found it was unnecessary. Statistical analysis shows that, in general, gender does not make a meaningful difference on the level of environmental awareness. However, in the sub-scale of comprehension it has been shown that women are more aware of environmental problems and are more successful in understanding their causes. On the level of environmental awareness of social workers included in the study, gender was found to be effective only on the subscale of comprehension whereas age was found to be effective on the sub-dimensions of knowledge and evaluation ($p < 0.05$). When the attitudes towards the environment were examined, age is influential on the sub-scales of both environmental behavior and environmental thought ($p < 0.05$), while gender has not been found to make any difference ($p > 0.05$). When evaluating the Awareness Scale toward Environmental Problems, social workers have high level of knowledge about environmental issues, understanding environmental topics, analyzing and evaluating the environment. However, when compared with the maximum values, social workers seem to have relatively low scores on the sub-scales of comprehension and assessment. When the environmental attitude scale was compared in terms of the maximum values, the sub-scale scores of behavior were found to be relatively low. Useful behaviors to the environment are real behaviors that are shown to protect the environment. The high level of social considerations of social workers suggests that people are not able to demonstrate beneficial behaviors to the environment. When the research results are taken into account, it is important for social workers to engage in ecological-based social work interventions that will support them in developing environmentally-conscious behaviors in their clients. Social workers have an obligation to explain when they have knowledge of the damages that will affect the quality of life or sustainability of their living systems now and in the future. Therefore, social work has the responsibility to promote social, political and economic systems that respect the integrity of the biosphere. These responsibilities should include new remedies for economic, social and political organizations that will reverse existing ecological hazards, and resource consumption. For this reason, environmental education should also be included in the context of social work education. In the context of social work profession and discipline, the promotion of academic and environmental ecology studies should be encouraged. The discipline and profession of social work should more strongly support social and economic policies that encourage the sustainable use of world resources, and should take an active role in the formation of these policies.